

ביקורת על בדיקת הוועדה להגנה על עיתונאים (CPJ) בנושא הריגתם של עיתונאים ועובדי תקשורת בישראל ובשטחים הפלסטיניים הכבושים

(הביקורת נערכה בין 15 ביולי ל-17 באוגוסט 2026)

1. רקע

ב-9 ביוני 2026 פתחה הוועדה להגנה על עיתונאים (CPJ) [בבחינה פנימית](#) של מאגרי המידע הפומביים והפנימיים שלה בנוגע לעיתונאים ולעובדי כלי תקשורת שנהרגו בישראל ובשטחים הפלסטיניים הכבושים. הוועדה בוחנת את נתוניה באופן שוטף ככל שמתגלה מידע חדש, ובמסגרת תהליך זה כבר הסירה בשנים קודמות שמות של עיתונאים מרשימת ההרוגים שלה בישראל ובשטחים הפלסטיניים הכבושים.

עם זאת, מאז הפסקת האש בעזה באוקטובר 2025 פרסמו הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני וחמאס [מספר הודעות אבל](#), שבהן שיבחו כלוחמים כמה מהאנשים שהוועדה סיווגה כעיתונאים או כעובדי כלי תקשורת. גם הצבא הישראלי וגופי הביטחון הישראליים טענו כי כמה מהאנשים שסווגו כעיתונאים היו פעילים חמושים.

כמה כלי תקשורת התומכים בישראל וקבוצות העוסקות בניטור התקשורת טענו כי רשימת הוועדה כוללת לוחמים. מנגד, כמה קבוצות התומכות בפלסטינים העלו טענה הפוכה, ולפיה הוועדה מסירה עיתונאים מהרשימה בעקבות לחץ מצד תומכי ישראל. הוועדה הכחישה בפומבי כי שם כלשהו הוסר בעקבות לחץ.

במסגרת הבחינה בדקה הוועדה את המידע והטענות החדשים והציגה את ממצאיה בדוח פנימי חסוי מ-7 ביולי. בהתאם לאחת מהמלצות הבחינה, הזמינה הוועדה מבקר להעריך את הליך הבחינה הפנימית ואת ממצאיה. המבקר עבד בעבר בוועדה וכן כעיתונאי בעזה. להלן תמצית הביקורת החיצונית שערך.

למבקר ניתנה גישה מלאה ובלתי מוגבלת לכל חומרי המקור שבהם השתמש צוות המזרח התיכון וצפון אפריקה של הוועדה לצורך הכנת הבחינה. לא הוטלו כל מגבלות על הדברים שהמבקר רשאי לבדוק או לפרסם. עם זאת, כדי להימנע מפגיעה באנשים העלולים להיחשף לסיכונים ביטחוניים, הסכים המבקר לבקשת הוועדה שלא לפרסם את השמות בשלושה מקרים שנבחנו.

2. מתודולוגיה

המבקר:

בחן: את תיעוד הבחינה הפנימית של הוועדה, את נתוני האימות שעליהם התבססה הבחינה בנוגע ל-229 עיתונאים ועובדי כלי תקשורת, ואת תיקי המקרים הפרטניים בכל מקרה שבו שונתה קביעה. הבדיקה כללה מעקב אחר הראיות וההיגיון לאורך הטיוטות ובחינת הקביעות המתוקנות אל מול התיעוד שעליו התבסס כל מקרה. הוועדה מסרה למבקר את הרשימה המלאה של השמות שהוסרו, הוחזרו

לרשימה או סווגו מחדש, לצד הסיבה המתועדת לכל מקרה. המבקר הצליב רשימה זו עם תיקי המקרים שעליהם התבססו הקביעות.

התמקד ב: 75 קביעות מתוך 229 המקרים, שהבחינה זיהתה כמחייבות שינוי או ככאלה שנותרה בעניין שאלה פתוחה: 42 מקרי הסרה, 21 מקרים שבהם הוחלט להשאיר את השם ברשימה ו-12 מקרי סיווג מחדש.

הפנה לבדיקה: 38 מתוך 75 הקביעות לצוות המזרח התיכון וצפון אפריקה. ב-12 מקרים זוהה פער בתהליך, כאשר הקביעה נראתה סבירה אך התיעוד לא הבהיר במלואו את הבסיס לה; בתשעה מקרים זוהתה סתירה פנימית, כאשר מסמכיה של הוועדה עצמה לא עלו בקנה אחד זה עם זה; בתשעה מקרים זוהה חשש לחוסר עקביות, כאשר מקרים דומים הובילו לתוצאות שונות; חמישה מקרים נותרו ללא הכרעה; ובשלושה מקרים נמצאה הקביעה עקבית, אך היה צורך לאמת פרטים תומכים נוספים. הצוות השיב במהירות לכל פנייה של המבקר וביצע שינויים במקרים שבהם היה בכך צורך.

העריך: אם הוועדה פעלה בהתאם לאמות המידה שפורסמה באשר לשאלה מי נחשב עיתונאי או עובד בכלי תקשורת.

ראיין: את המנהלת האזורית למזרח התיכון וצפון אפריקה ואת החוקרת האזורית, שפיקחו על הבחינה הפנימית וכתבו את הדוח הפנימי מ-7 ביולי.

3. התהליך

חוקרי הוועדה לא יכלו לערוך מחקרי שטח בעזה, משום שישראל מונעת מעיתונאים ומחוקרים זרים להיכנס באופן עצמאי לרצועת עזה. בכל מקרה שבו התגלו ראיות חדשות, ביקשו חוקרי הוועדה, שפעלו מחוץ לעזה, לשוחח עם שני מקורות חדשים לפחות שהכירו את האדם שנהרג והיו מסוגלים להבהיר:

א. האם האדם עבד כעיתונאי או כעובד בכלי תקשורת.

ב. האם השתתף בלחימה או בפעילויות שעל פי אמות המידה של הוועדה שוללות את סיווגו כעיתונאי.

במקרים שבהם היה בכך צורך, ראינו חוקרי הוועדה בני משפחה או ערכו עמם ראיונות חוזרים. בשל חששות ביטחוניים, זהות המקורות לא נחשפה בפומבי.

צוות המזרח התיכון וצפון אפריקה בחן את עבודתם שפורסמה של העיתונאים שנהרגו, את פרסומיהם ברשתות החברתיות, תמונות, סרטונים והצהרות, וכן כל חומר פומבי אחר שעשוי לקשור אותם לפעילויות שאינן מתיישבות עם מעמדם כעיתונאים. הצוות חיפש מידע חדש גם באתרי אינטרנט ובערוצי טלגרם של ארגונים חמושים.

כך למשל, הצוות מצא כי פלוגות אל-קודס, הזרוע הצבאית של הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, [פרסמו](#) ב-19 במרץ 2026 רשימה שכללה 85 מפקדים. בעקבות זאת, הסירה הוועדה את שמותיהם של מוחמד נביל א-זק וחסן פרג'אללה מרשימת ההרוגים שלה.

באופן דומה, הסירה הוועדה את שמותיהם של מוחמד בסאם אל-ג'מל ומוסטפא באכיר, לאחר שחמאס פרסם מידע עליהם והציג אותם כחברים בזרוע הצבאית, גדודי עז א-דין אל-קסאם.

4. הממצאים

הבחינה הפנימית מ-7 ביולי:

הסירה: 22 מקרים מהרשימה. מתוכם, 19 מקרים הוסרו בשל השתתפות פעילה בלחימה או השתייכות לזרוע הצבאית של גורם חמוש שאינו מדינתי, ושלושה מקרים נוספים הוסרו משום שלא ניתן היה לקבוע כי האנשים עבדו כעיתונאים או כעובדי כלי תקשורת.

מבין 42 מקרי ההסרה שנכללו במדגם הביקורת, 20 כבר הוסרו קודם לכן, בין השנים 2024 ל-2026: שמונה בשל השתתפות בלחימה ו-12 מסיבות אחרות. בכך העלתה הבחינה ל-27 את מספרם הכולל של האנשים שהוסרו מאז 7 באוקטובר 2023 בשל השתתפות בלחימה או השתייכות לזרוע הצבאית של גורם חמוש שאינו מדינתי, ואת המספר הכולל נטו של המקרים שהוסרו מכל הסיבות ל-36.

החזירה לרשימה: שישה מקרים שהתברר כי הוסרו בטעות, ובהם שני עיתונאים ישראלים שנהרגו ב-7 באוקטובר 2023.

סיווג מחדש: 12 מקרים: תשעה מעיתונאי לעובד בכלי תקשורת ושלושה מעובד בכלי תקשורת לעיתונאי, לאחר שהוועדה מצאה כי הגדרותיה שלה יושמו באופן בלתי עקבי.

קבעה: כי ישראל הייתה אחראית למותם של 191 עיתונאים ועובדי כלי תקשורת בשטחים הפלסטיניים הכבושים מאז 7 באוקטובר 2023. לאחר יישום השינויים שנקבעו בבחינה, יכלול מאגר המידע 196 מקרים. מבין אלה, אחד הוא פלסטיני שנהרג בעזה בידי מיליציה פלסטינית, וארבעה הם ישראלים שנהרגו בידי חמאס. שניים מארבעת הישראלים לא נכללו בהיקף הבחינה, ואילו שני האחרים הוחזרו לרשימה בעקבותיה. לפני יישום השינויים שנקבעו בבחינה כלל מאגר המידע הפומבי 212 מקרים.

הכירה: בצורך לשפר את אופן הטיפול בנתונים ואת הצגתם ולהרחיב את אפשרויות החיפוש באתר האינטרנט של הוועדה CPJ.org.

ב-28 באוגוסט 2026, לאחר תום תקופת הביקורת, הסירה הוועדה שם מרשימת העיתונאים שנהרגו, בעקבות פרסום סרטון באינטרנט שהוועדה קבעה כי הוא מאשש את הטענות שלפיהן אותו אדם השתתף בלחימה. הנתונים המופיעים בביקורת זו עודכנו כדי לשקף קביעה חדשה זו, והם נכונים ל-28 באוגוסט 2026. נתוני הוועדה נתונים לבחינה מתמשכת, והמספרים עשויים להשתנות לאחר פרסום ביקורת זו ככל שמידע חדש יהיה זמין.

5. המקורות

בכל מקרה הציבה הבחינה לעצמה יעד לראיין שני אנשים שאינם בני משפחתו של האדם שנהרג. דרישה זו בנוגע למקורות הייתה מחמירה יותר מהמתודולוגיה שפרסמה הוועדה, המחייבת שני מקורות "מהימנים", שיכולים לכלול גם בני משפחה.

הוועדה עמדה ביעד הפנימי ב-209 מתוך 229 המקרים ואף חרגה ממנו בתשעה מקרים, שבהם ראינה שלושה מקורות או יותר. ב-20 מקרים היעד לא הושג. ב-11 מהם ראיין בן משפחה כמקור נוסף, ובכך התקיימה הדרישה שפרסמה הוועדה לשני מקורות מהימנים. כל אחד מתשעת המקרים הנותרים התבסס על ראיון עם אדם חדש אחד ועל ראיות תיעודיות.

הוועדה מסרה למבקר כי רק אחד מתוך 20 המקרים הסתיים בהסרת השם מהרשימה. במקרה זה מסר בן משפחה כי קרובו שנהרג לא היה עיתונאי, ואף אחד מהעיתונאים שעמם שוחח צוות הוועדה לא הכיר את האדם הנדון.

ב-19 המקרים האחרים, למרות ניסיונות חוזרים ונשנים, לא הצליח צוות המזרח התיכון וצפון אפריקה למצוא אדם חדש נוסף לראיין שאינו בן משפחה מדרגה ראשונה. לפיכך הוחלט להשאיר את השמות ברשימה.

6. יחידות תקשורת צבאיות

המבקר שאל את הוועדה כיצד היא מסווגת עיתונאים שהג'יהאד האסלאמי הפלסטיני וחמאס טענו כי הם פעילים חמושים, ושחקר מאוחר יותר העלה כי היו חברים ביחידות תקשורת צבאיות. לדברי הוועדה, כולם נכללו ברשימה משום שהיה ידוע לה כי הם עיתונאים, ואילו הראיות בדבר חברותם ביחידות תקשורת צבאיות התגלו בשלב מאוחר יותר.

אמות המידה של הוועדה אינן מפרטות בכתב כיצד יש להתייחס ליחידות שאינן עוסקות בלחימה, והבחינה חשפה חוסר בהירות באשר למשמעות שהוועדה מייחסת למונחים "השתתפות בלחימה" ו"השתתפות במעשי איבה". הבחינה מ-7 ביולי קבעה כי עצם החברות ביחידת תקשורת צבאית אינה מהווה השתתפות בלחימה, ולכן אינה מצדיקה הסרה מן הרשימה. לדברי הוועדה, קביעה זו הייתה זמנית, עד להבהרת הסוגיה.

לאחר מכן דנה הוועדה בסוגיה בישיבות שבהן השתתפו ההנהלה הבכירה, צוות קידום המדיניות וצוות המזרח התיכון וצפון אפריקה. במסגרת הדיונים נבחנו הפרקטיקה שנהגה בוועדה לאורך השנים וכן אמות מידה של המשפט הבינלאומי. מזכר פנימי בנושא הועבר לעיונו של המבקר.

ב-7 באוגוסט 2026 קבעה הוועדה כי הפרקטיקה שלה היא להוציא מתחום המנדט שלה כל אדם שהוא חבר פעיל בזרוע צבאית כלשהי של מדינה או של גורם שאינו מדינתי. בכך הוכרעה, על בסיס עצם החברות, שאלה שהבחינה מ-7 ביולי הכריעה בה בהתייחס להשתתפות במעשי איבה.

כתוצאה מכך, מבין תשעת המקרים שתיעדה הוועדה הנוגעים ליחידות תקשורת צבאיות, היא הסירה חמישה שמות מן הרשימה: אחמד אבו עישה, חוסאם אידבכה, חילמי אל-פקעאוו, מוחמד א-סכני

וסאלם אבו טיור. חמשת המקרים האלה נכללים ב-19 מקרי ההסרה בשל השתתפות בלחימה שהוזכרו לעיל.

השם השישי, מוחמד נאסר אבו הווידי, כבר הוסר באפריל 2026. בתחילה נשקלה האפשרות להחזירו לרשימה במסגרת הבחינה שנערכה ביולי, אך הקביעה מ-7 באוגוסט סיימה את בחינת האפשרות הזאת. הוועדה השאירה ברשימה את שלושת השמות הנותרים משום שלא הצליחה לקבוע אם בעת מותם עסקו האנשים בפעילות תקשורת צבאית שהייתה שוללת את סיווגם כעיתונאים.

בסך הכול, הקביעה מ-7 באוגוסט העלתה את מספר מקרי ההסרה בשל השתתפות בלחימה מ-13 ל-18, ואילו מספר המקרים שהוחזרו לרשימה ירד משבעה לשישה. ההסרה שבוצעה ב-28 באוגוסט העלתה את מספר מקרי ההסרה בשל השתתפות בלחימה ל-19.

הדוח הפנימי מ-7 ביולי השתמש באמת המידה הבאה כדי לקבוע אם אדם המשתייך ליחידת תקשורת צבאית צריך להישאר ברשימה:

"חברות ביחידת תקשורת צבאית או שירות במסגרתה אינם מוכיחים, כשלעצמם, כי האדם מילא תפקיד לחימתי מתמשך או השתתף באופן ישיר במעשי האיבה. לפיכך, בהיעדר ראיות מספקות לכך שתפקידו כלל משימות לחימה או השתתפות ישירה במעשי האיבה, יש לראות בו עיתונאי אזרחי בהתאם למשפט ההומניטרי הבינלאומי. במקרים מסוימים הצליח המחקר לקבוע כי ייתכן שעיתונאי או עובד בכלי תקשורת השתתף בעבר בלחימה, אך במהלך המלחמה היה עיתונאי אזרחי."

פסקה זו הוסרה ממסמכי הבחינה הפנימית של הוועדה ב-10 באוגוסט, שלושה ימים לאחר הקביעה מ-7 באוגוסט, ועדיין לא נכתב נוסח חלופי. ההבחנה שנקבעה בה בין השתייכות שקדמה ל-7 באוקטובר 2023 והסתיימה, לבין השתייכות שנמשכה במהלך המלחמה, יושמה באופן עקבי במקרים שבחן המבקר. ואולם, הבחנה זו אינה מופיעה כיום באף מסמך של הוועדה, בין שהוא פומבי ובין שהוא פנימי.

7. הערכת המבקר

המבקר לא מצא כל ראיה לכך שהוועדה הסירה עיתונאים מהרשימה או השאירה אותם בה בניגוד לאמות המידה המוצהרות שלה. השמות הוסרו על בסיס מידע שנאסף בעקבות מחקר חדש ומקיף, לרבות טענות שפרסמו הארגונים הפלסטיניים החמושים עצמם. צוות המזרח התיכון וצפון אפריקה בחן באותה מידת קפדנות טענות בדבר קשרים לארגונים חמושים שהעלו הצבא הישראלי, גופי הביטחון הישראליים, כלי תקשורת ישראליים וארגוני חברה אזרחית התומכים בישראל, ובכל מקרה גיבש הערכה עצמאית משלו.

המבקר ציין את ההבהרה שפרסמה הוועדה במאי 2024 בנוגע לאופן שבו היא מתעדת מקרי מוות בעזה. לדברי הוועדה, ברירת המחדל שלה היא לסווג את כל העיתונאים בעזה שבאפשרותה לאמת את מותם ואת מעמדם כעיתונאים כמי שנהרגו בקשר לעבודתם, ולכלול אותם במאגר המידע שלה, אלא אם הוכח באופן חד-משמעי אחרת. כלל זה חל בין שנהרגו בבתייהם ובין שנהרגו בשטח, מתוך הנחה שההתפתחויות הטכנולוגיות מאפשרות לעיתונאים לעבוד מכל מקום.

בנפרד מכך, ומאחר שהעיתונאים בעזה לכודים למעשה בתוך הרצועה, הוועדה מחילה בעת סיווג מקרה הרג את מה שהיא מכנה "חזקת ביצוע המשימה", ולפיה כל עיתונאי שנהרג נחשב כמי שעסק בניסיון לספק סיקור מסוג כלשהו. הביקורת העלתה כי הוועדה מחילה את ברירת המחדל של ההכללה גם על עובדי כלי תקשורת ולא רק על עיתונאים. הרחבה זו אינה מוזכרת [בשאלות הנפוצות](#), והיא שונה מהאמור בעמוד המתודולוגיה: "עובדי כלי תקשורת נכללים בנתונים הפומביים של הוועדה רק כאשר נקבע כי נהרגו בקשר ישיר לעבודתם."

המבקר זיהה שלושה מקרים שבהם מסרו מקורות לוועדה כי לאנשים הנדונים היו קשרים לארגונים חמושים. באחד המקרים, למשל, הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני כלל לזמן קצר את אחד ההרוגים ברשימה שבה הוצג כמפקד, ובתמונה שהפיצה משפחתו הוא נראה מחזיק נשק הנושא סימנים המזוהים עם הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני.

הוועדה לא הצליחה לאמת באופן עצמאי את הרישום של הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, שנמחק זמן קצר לאחר פרסומו, או את מועד צילום התמונה. כמו כן, הוועדה לא הצליחה לאמת באופן עצמאי אף אחת מהטענות שהעלו המקורות בדבר קשרים לארגונים חמושים. לפיכך, עם סיום הביקורת, שלושת השמות נותרו ברשימת ההרוגים עד לעריכת מחקר נוסף.

המבקר ציין גם כי בין 229 המקרים שנבדקו נכללים שני [פלסטינים](#) שמתו בכלא בישראל, ושסיבת מותם אינה ידועה לציבור. השניים הם העיתונאי העזתי [איהאב דיאב](#) וטכנאי הטלוויזיה מהגדה המערבית [מרוואן חרזאללה](#). הרשויות הישראליות סירבו למסור את גופותיהם למשפחותיהם.

8. המלצות המבקר

1. לפרסם את שמותיהם של כל 22 העיתונאים ועובדי כלי התקשורת שהוסרו ממאגרי המידע בעקבות הבחינה מ-7 ביולי, לצד הסיבה להסרת כל אחד מהם.
2. בדומה לכך, לפרסם את שמות האנשים שהוחזרו לרשימה או שסווגו מחדש.
3. לפרסם את אמת המידה שהוועדה מחילה על עיתונאים שנמצא כי עבדו ביחידות תקשורת צבאיות, ולהבהיר במתודולוגיה הכתובה שלה מה משמעות המונחים "השתתפות בלחימה" ו"השתתפות במעשי איבה".
4. ליישב אמת מידה זו עם עמדותיה הפומביות של הוועדה. [הצהרת מועצת המנהלים](#) מ-1 ביולי 2026, [עמוד המתודולוגיה](#), [עמוד השאלות הנפוצות בנוגע לעזה](#) ו**עמוד נפגעי מלחמת ישראל-עזה** מתבססים כולם על השתתפות במעשי איבה ולא על חברות ביחידת תקשורת צבאית.
5. בהתאם להמלצה שנכללה במזכר הפנימי של הוועדה מ-7 באוגוסט, להזמין מומחה חיצוני למשפט ההומניטרי הבינלאומי לבחון את פרשנות הוועדה לאמות המידה שלה בנוגע לחברות ביחידות תקשורת צבאיות, ולפרסם את הממצאים לאור המזכר מ-7 באוגוסט.

6. לפרט את ההנחה הראייתית הנוגעת לעזה בעמוד המתודולוגיה הראשי באתר CPJ.org, בגוף הטקסט ולא רק באמצעות קישור לעמוד נפרד של שאלות נפוצות בנוגע לעזה, וכן לציין אם הנחה זו חלה גם על עובדי כלי תקשורת.

7. לתקן את עמוד השאלות הנפוצות בנוגע לעזה, שבו נאמר כיום כי בכל אחד מהמקרים המופיעים במאגר המידע קבעה הוועדה שאין ראייה לפעילות חמושה. עם סיום הביקורת נותרו שלושה מקרים שבהם טענו מקורות לקיומם של קשרים לארגונים חמושים, אך הוועדה לא הצליחה לאמת טענות אלה.

8. להבטיח כי חומרי המקור, כגון כתבות בשפה הערבית, תמונות ופרסומים ברשתות החברתיות, יישמרו בארכיון.